

Kungl Krigsvetenskapsakademiens årsberättelse för 2024

Högtidssammankomsten 2024

av Mats Ström

NÄR HISTORIEN OM femtio år ser tillbaka på utvecklingen i Sverige och i regionen kommer 2024 att vara utmärkande. Sverige och Finland är nu fullvärdiga medlemmar i den Nordatlantiska försvarsalliansen, Nato. Sverige har inte varit förbundet i militära allianser sedan Napoleonkrigen. Med vårt inträde i Nato ser vi en rad nya säkerhetspolitiska initiativ, där Sverige är med. Det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet konkretiseras. Samarbetet med de nordiska och baltiska nationerna samt Polen intensifieras. Det bilaterala samarbetet mellan USA och Sverige har aldrig varit så sammanknutet som det är i skrivande stund. Allt detta beror på den försämrade omvärldsutvecklingen, inte bara i Europa utan i Asien, Mellanöstern och inte att förglömma i delar av Afrika. Till detta ska adderas globala handelspolitiska och makroekonomiska polariseringar, vilka kan skönjas. Globala klimatförändringar och tekniska innovationer kommer att förstärka den osäkra globala utvecklingen i världen.

Kungl Krigsvetenskapsakademien har sedan den 12 november 1796 främjat vetenskap och studier för Sveriges försvar och säkerhet. I det rådande osäkra omvärldsläget är akademien en oberoende institution till gagn för totalförsvaret. Med anledning av det rådande osäkra omvärldsläget har vi intensifierat vår verksamhet. Under året har våra ledamöter bidragit till analys och debatt, genom att öka kunskaper och insikter bland politiska beslutsfattare, myndighetsrepresentanter, forskare och den breda allmänheten.

Verksamheten

I år har stadgeenligt sex akademisammankomster samt ett vinter- och ett höstsymposium genomförts. Därutöver har projektet SV-A-R påbörjats och avdelningarna genomfört ett stort antal möten och seminarier. I det pågående projektet SV-A-R undersöks och presenteras säkerhetspolitisk analys liksom robusta svar om vad som krävs, i form av förmåga,

avskräckning och motståndskraft, för att minska risken för kris och krig i vårt närområde. Natos mervärde för Sverige och Sveriges mervärde för Nato är en del i den totala analysen. Den Europiska unionens säkerhetspolitiska betydelse, utvecklingen i USA samt den globala geostrategiska utvecklingen analyseras, med påverkan på Europa och vårt närområde.

Samarbetet med Allmänna Försvarsföreningen och Svenska Försvarsutbildningsförbundet har intensifierats under hösten. Antalet genomförda försvarsinformationstillfällen inom ramen för Försvarsforum har ökat, med ett bra deltagande spritt över hela landet. Vi får bra genomslag och nästa år accelererar vi denna gemensamma verksamhet

Krigsvetenskapsakademien har under året dessutom varit remissinstans och lämnat synpunkter till ett flertal offentliga utredningar i totalförsvarsfrågor. Akademien har även utgjort remissinstans åt den brittiska regeringens ”Strategic Defence Review”.

Samarbetet med övriga akademier och med Försvarshögskolan fortlöper i en god samförståndsanda. Med Försvarshögskolan är intentionen att fördjupa samarbetet.

Under året har akademiens ekonomiska förutsättningar förbättrats. Genom regeringens beslut om tilldelning av ekonomiska medel och välkomna viktiga donationer från stiftelsen Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek och från ledamoten Sven-Christer Nilsson kan verksamheten expandera.

Regeringen avdelade totalt 1,5 mkr i årets budget för Krigsvetenskapsakademiens vidkommande. Från stiftelsen Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek har vi emottaget en summa om 1,5 miljoner kronor och inriktningen från stiftelsen är att motsvarande summa också ska tillställas akademien under 2025. Av ledamoten Sven-Christer Nilsson har vi emottaget en donation om 1,1 miljoner kronor att tillföras Tibellska fonden för att särskilt bidra till att stärka akademiens interna och externa kommunikation och dess publicistiska verksamhet. Axel och Margaret Ax:son Johnsons fond finansierar projekt SV-A-R under tre år. Kungl Krigsvetenskapsakademien är djupt tacksamma för dessa bidrag och donationer, vilket möjliggör att vår verksamhet kan utvecklas och finansiera framtida viktiga projekt.

I det följande sammanfattas aktiviteterna i de olika avdelningarna:

Avdelningen för landkrigsvetenskap (Avd I)

Vid akademiens sammankomst den 20 mars 2024 höll ledamöterna i avdelning I, Peter Hultqvist och Anders Svensson, sina respektive inträdesanföranden. Den valda rubriken för ledamoten och riksdagsledamoten Peter Hultqvists inträdesanförande är ”Säkerhets- och försvarspolitiska

utmaningar i vår tid”. I det andra inträdesanförandet avhandlade ledamoten och brigadgeneralen Anders Svensson ”Den svenska armén i Nato”. Under året har ledamöter i avdelningen deltagit i arméchefens doktrinarbete samt medverkat med en egen programpunkt vid arméns utbildningsdagar på Kvarn.

Avdelningen för sjökrigsvetenskap (Avd II)

Tillsammans med Kungliga Örlogsmannasällskapet (KÖMS) har avdelning II genomfört ett seminarium i syfte att diskutera kring möjliga effekter och konsekvenser samt behov som kan påverka Sverige i krigsskådeplats NABO, således det nordiska-arktiska-baltiska området. Seminariet nyttjade erfarenheter från kriget i Kuwait och Ukraina inom framför allt logistik för att försörja stridskrafter och samhället, och applicerade dessa i krigsskådeplats NABO. Vidare har avdelning II genomfört ett inträdesanförande av ledamoten konteramiral Jens Nykvist med temat ”Dimman behöver skingras – Östersjön idag och i morgon”. Nykvist presenterade förklaringar till varför Östersjön är än viktigare än tidigare efter Sveriges inträde i Nato liksom gav rekommendationer i syfte att möta Natos behov.

Avdelningen för luftkrigsvetenskap (Avd III)

Avdelning III har under verksamhetsåret genomfört en utvärdering av luftkriget i Ukraina. Den 21 mars arrangerade avdelningen tillsammans med FHS vårt årliga luftmaktsseminarium. Årets tema var luftkriget under Ukrainakriget. Talare var Group Captain Paul Sanger-Davies, Director Defence Studies, Air Staff, RAF, brigadgeneral Bailey, USAF, Chief of Staff, Security Assistance Group Ukraine och dr Viktoria Fedorchak, ukrainsk forskare som doktorerat på RAF doktrinutveckling och är aktuell med en bok om Ukrainakriget. Vidare från Sverige talade brigadgeneral Tommy Petersson, ställföreträdande flygvapenchef och överste Magnus Liljegren, som också lett avdelningens arbete avseende utvärderingen av luftkriget i Ukraina.

Avdelningen för Militärteknisk vetenskap (Avd IV)

Avdelningens ledamöter har arbetat med framtagandet av en publikation i militärteknik. Ledamöter har bidragit med kompetens till det akademiska projektet SV-A-R.

Avdelningen för annan vetenskap av betydelse för rikets säkerhet och försvar (Avd V)

Invalda ledamöterna Eric Stern och Johan Olsson har hållit sina inträdesanföranden under våren 2024 och invalda ledamöterna Christina Malm och Åke Holmgren höll sina anföranden den 2 oktober 2024. Invalde ledamoten Magnus Hjort höll sitt anförande vid ett extra avdelningsmöte den 22 oktober och kallade ledamoten Christian Syse höll sitt anförande den 4 december.

Avdelningen har blivit starkt engagerad i flera statliga utredningar som avgivit betänkanden under året och som berört avdelningens ämnesområden och kompetens. Det gäller Försvarsberedningens betänkande, livsmedelsförsörjningen, försörjningsutredningen, konstitutionella frågor vid höjd beredskap samt frågor om kommuners och regioners uppgifter vid kriser och höjd beredskap.

Avdelningen för säkerhetspolitisk vetenskap (Avd VI)

Avdelningens verksamhet har under 2024 fortsatt att fokusera på Europas allvarliga säkerhetsläge och på Sveriges väg in i Nato. Avdelningen ansvarade för programmet vid akademiens decembersammankomst 2023. Med stöd i Sveriges erfarenheter från det då nyligen avslutade EU-ordförandeskapet ägnades sammankomsten åt den snabba utvecklingen av EU i skuggan av Rysslands pågående krig mot Ukraina. Den tidigare svenske ambassadören vid EU, Lars Danielsson, och den biträdande militära representanten vid EU, överste Christer Nordh bidrog med breda perspektiv på utvecklingen av EU:s säkerhetspolitiska och militära dimensioner. I samarbete med Samfundet Sverige-Finland genomfördes en akademisammankomst utanför det ordinarie programmet på Finlands ambassad den 27 augusti 2024. Sammankomstens rubrik var "Nato i norra Europa" och syftet var att belysa innebörden av Sveriges och Finlands väg in i Nato. I mars presenterade ledamoten Sven Hirdman, med lång erfarenhet som ambassadör i Moskva (1994–2004), sin då nyligen publicerade bok om Ryssland, en retrospektiv betraktelse baserad på numera avhemligad diplomatisk rapportering. Tomas Bertelman, ledamot och efterföljare som Moskvaambassadör (2008–2012), inledde en livlig diskussion vilken som helhet tecknade en dyster bild av rysk politik gentemot Europa och det samlade väst. I april var ämnet de transatlantiska relationerna med digitalt deltagande från San Francisco av den tidigare amerikanske nationelle säkerhetsrådgivaren general H R

McMaster. Försvarsministern och akademiledamoten Pål Jonson deltog. Det tredje mötet i maj hölls på engelska och handlade om hur de svåra frågorna om kärnvapenavskräckning bör hanteras i den allmänna debatten. Den långa rubriken var *Talking about nuclear deterrence – strategic faultlines, Swedish public debate and a credible nuclear deterrence policy*. Den kallade norske ledamoten Svein Ejfestad, den nederländske experten Klaus de Rijk och Karl Sörenson från FOI inledde. Diskussionen utmynnade i en samsyn om vikten av att Natos kärnvapendoktrin är solitt förankrad i alla medlemsländers allmänna opinion.

Utöver de ordinarie mötena hölls ett extra möte i augusti med kallade ledamoten Dov Zakheim som talare om det amerikanska valet. Höstens första ordinarie avdelningsmöte i september avhandlade det för Sverige historiska Nato-toppmötet i Washington i juli i år. Ledamöterna Ann-Sofie Dahl och Ingolf Kiesow samt Johan Lagerlöf, försvarsrådgivare vid svenska Natorepresentationen i Bryssel, inledde med olika perspektiv på mötets resultat.

Mötet i oktober hölls på engelska och riktade i linje med Natos 360-graders perspektiv blicken mot Sydostasien och Stilla Havsområdet. Ledamoten John Rydqvist inledde med att sammanfatta den svenska linje som nyligen lagts fast i ett strategidokument. Det följdes av kommentarer från ledamöterna Kristina Sandklef och Dov Zakheim. Årets sista avdelningsmöte i november ägnades den då nyligen framlagda försvarspropositionen och kommande försvarsbeslutet.

Högtidsdagen

Tisdagen den 12 november genomfördes den 228:e högtidssammankomsten i gamla Börshuset vid Stortorget i Stockholm. Sveriges statsminister Ulf Kristersson var inbjuden som högtidstalare. Förutom statsministern deltog ledamöterna försvarsminister Pål Jonson och överbefälhavaren Michael Claesson samt statssekreteraren i Försvarsdepartementet Peter Sandwall bland gästerna.

I hälsningsanförandet framhöll akademiens styresman, Björn von Sydow att de demokratiska staterna i världen är på reträtt, både i antal och möjligen i inflytande. Utvecklingen är både långsiktig och snabb. Särskilt måste stor försiktighet iakttas när det gäller en *linjär* framskrivning av utvecklingen. Det har visat sig farligt att tänka linjärt i termer av att samarbetet inom väst förbättras resursmässigt och att västsidan successivt ökar sin gemensamma militära och civila motståndskraft. Trenden kan tyvärr också bli den motsatta på flera viktiga områden.

Fr v ledamoten försvarsminister Pål Jonson, ledamoten general Michael Claesson, statsminister Ulf Kristersson och akademiens styresman, docenten, f d statsrådet och talmannen Björn von Sydow. Foto: Charlotte Brunzell.

Den globala hotbilden är komplex och omfattar mer än bara säkerhetspolitiska och militära hot. De hårdaste konflikterna – krig – får inte överskugga de mindre blodiga konflikterna och konkurrenterna. Kungl Krigsvetenskapsakademien är inställd på att vara en mycket konstruktiv deltagare inom ramen för dessa olika perspektiv; det må handla om krig, konflikter som kan leda till krig, och om nya samarbeten.

Statsministern högtidstalade omkring Sveriges medlemskap i Nato, behovet av ökade försvarsanslag mot bakgrund till det försämrade säkerhetspolitiska läget i Europa och globalt. Han pekade på behovet av ökat samarbete mellan likasinnade nationer i Asien likväl som fortsatt stöd till den ukrainska kampen mot Ryssland.

Efterföljande högtidsmiddag intogs i rikssalen på Karlbergs slott. De belönades tack framfördes i år av ledamoten Magnus Liljegren och det avslutande tacktalet framfördes av överbefälhavaren Michael Claesson.

Publicering

Akademiens *Handlingar och Tidskrift* har under året utgetts med fyra nummer där innehållet återspeglar bredden i akademiens verksamhet.

Ledamoten Magnus Liljgren mottar sitt pris från stadsministern. Foto: Charlotte Brunzell.

Vidare har akademien utgett *Militärhistorisk Tidskrift* på uppdrag av Försvarshögskolan.

Krigsvetenskapsakademien arbetar oförtröttligt med att göra försvars- och säkerhetspolitiska frågor mer tillgängliga för alla i samhället. Genom vår hemsida, som ständigt utvecklas, når vi ut till många människor och vi märker ett tydligt ökat intresse för de ämnesområden vi representerar.

Tibellska priset för år 2024 tilldelades ledamoten och översten Magnus Liljegren för bästa artikel i akademiens *Handlingar och Tidskrift*. Han tilldelas en belöning om 20 000 kronor ur Tibellska fonden för artikeln ”Förslag till strategi för beslut om nästa stridsflygsystem”, införd i *KKrVAHT* nummer 3, 2023. Med sin tydliga problemställning fångar han läsarnas intresse. Hans analys och argumentation tydliggör sammanhangen mellan problemområden och problemställningar. Priset delades ut av statsministern vid årets högtidssammankomst.

Akademiens ledning

Presidiets sammansättning efter akademisammankomsten i maj är följande:

Styresman	Docent Björn von Sydow
Andre styresman	Generallöjtnant Dennis Gyllensporre
Ständig sekreterare	Brigadgeneral Mats Ström
Skattmästare	Konteramiral Thomas Engevall
Ordförande avd I	Överste Jan Mörtberg
Ordförande avd II	Kommendör Bengt Lundgren
Ordförande avd III	Överstelöjtnant Göran Pettersson
Ordförande avd IV	Konteramiral Thomas Engevall
Ordförande avd V	F d generaldirektör Björn Körlof
Ordförande avd VI	Överingenjör Krister Andrén

Ledamöterna

Under året har sju nya svenska ledamöter valts in i akademien.

Magnus Ståhl, överste och tidigare chef för Artilleriregementet i Boden, nu vid Försvarsstaben som expert i Försvarsberedningen.

Ola Palmquist, överstelöjtnant med bred taktisk erfarenhet, idag senior konsult vid FMV.

Johan Norlén, flottiljamiral idag militärrådgivare vid UD och från den 14 november befordrad till konteramiral och chef för marinen.

De nya ledamöterna hälsas välkomna i akademien av styresmannen. Foto: Charlotte Brunzell.

Roger Åhfeldt, överstelöjtnant med spetskompetens inom luftförvarsområdet, idag chef för Luftvärnets stridsskola i Halmstad.

Anders Carp, vice Verkställande Direktör Saab AB, styrelseordförande för Saab Emerging Technologies AB. Bakgrund som officer vid Gotlands Artilleriregemente A7.

Jens Mattsson, generaldirektör för Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Docent vid veterinärmedicinska fakulteten, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU).

Kristina Sandklef, fil kand och oberoende Kinakonsult med inriktning på säkerhetspolitik, ekonomi och politik.

Sedan förra årets högtidssammankomst har tolv ledamöter avlidit. De är:

Överste, direktör Per Olof Hallqvist	avdelning I
Överste av 1. gr Lars O Nordmark	avdelning I
Generalmajor Jörn Beckmann	avdelning I
Civilingenjör, överingenjör Helge Löfstedt	avdelning I
Generallöjtnant Mertil Melin	avdelning I
Generalmajor Ulf Rubarth	avdelning II
Kommendör av 1. gr Emil Svensson	avdelning II
Generalmajor Bert Stenfeldt	avdelning III
Generalmajor Bengt Lönnbom	avdelning III
Generalmajor Sven-Olof Hökborg	avdelning IV
Professor Alexander Woodcock	avdelning IV
Generalmajor Christer Lidström	avdelning IV
Professor, tidigare riksdagsledamot Lennart Levi	avdelning V
Tidigare försvarsminister Eric Krönmark	avdelning V
Överste av 1. gr Bengt Söderberg	avdelning V

Var och en av dessa ledamöter har bidragit högst väsentligt till vårt totalförsvar. De var goda ledare och eldsjälar, vars kompetens och djupa integritet präglade deras arbete och ledde till framgång. De representerar de höga idealen i vår akademi och påminner oss om de viktiga principer som driver vårt arbete framåt. När vårt försvar nu tar sig an utmaningar i en allt hotfullare värld inspireras vi av deras arbete.

I samband med årets högtidssammankomst bestod akademien av 375 ledamöter fördelade enligt följande:

Avdelning	I	II	III	IV	V	VI	S:a
Kallade ledamöter	6	1	6	3	5	15	36
Valda ledamöter	61	39	42	67	79	54	342
Summa	67	40	48	70	84	69	378
Varav							
• hedersledamöter	1	2	0	0	2	0	5
• valda ledamöter födda 1955 och senare	32	22	21	32	31	22	160

Belöningar

Följande personer har under året belönats av akademien och Lars och Astrid Albergers stiftelse:

Ledamoten THOMAS HÖRBERG tilldelas belöningsmedaljen i guld, 8. storleken och 25 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse för sitt engagemang och noggranna arbete som har bidraget väsentligt till akademiens utveckling inom flera områden. Hans insiktsfulla och kunskapsrika insatser har varit avgörande för att akademien står rustad för framtiden.

Forsknings- och avdelningschef HENRIC ÖSTMARK har tilldelats belöningsmedaljen i silver, 8. storleken och 25 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse för sina banbrytande forskningsinsatser vid FOI/FOA. Under sin 40-åriga karriär vid myndigheten har Henric Östmark bemästrat ämnesbredd och vetenskapligt djup inom explosivämnen till stort gagn för försvars- och säkerhetsområdet i Sverige och internationellt.

Produktionsledare FILIP HAMMARSTRÖM har tilldelats belöningsmedaljen i silver, 8. storleken och 20 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse för sina insatser i Försvarsmakten avseende införandet av nytt kryptosystem för säkert tal inom Sveriges totalförsvaret. Med sitt outtröttliga engagemang samt djupa och breda kompetens har han drivit projektet i mål.

Ledamöterna STIG RYDELL och MATS OLOFSSON har tilldelats belöningsmedaljen i silver, 8. storleken samt 20 000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse för framstående redaktörskap vid framtagande av boken *Drönare/UAS – teknik och förmågor*. Bokens höga kvalitet har bidraget till att den nått en stor läsekrets och blivit väl mottagen. Ledamoten Mats Olofsson var förhindrad att delta i samband med högtidsdagen.

Fanjunkare LOVISA BERG NILSSON har tilldelats Krigsvetenskapsakademiens hedersomnämning för betydande insatser inom försvarsplanering och utveckling av krigsduglighet vid Norra Militärregionen.

Överstelöjtnant CLAES CHRISTENSSON har tilldelats Krigsvetenskapsakademiens hedersomnämning för betydande insatser inom underrättelse- och säkerhetstjänsten vid Norra Militärregionen.

Ledamoten SVEN-CHRISTER NILSSON tilldelas Krigsvetenskapsakademiens belöningsmedalj i guld, i 8. storleken för särskilt förtjänstfullt arbete inom akademiens verksamhetsområde, främst för hans utmärkta insatser som skattmästare och ledamot av presidiet.

Avslutning

Vi ledamöter fortsätter arbetet med att sprida kunskap och bidra till debatt. Vi brinner för att stärka samhällets försvar och uthållighet mot olika former av hot. I akademien är det högt i tak, och här kan vi även diskutera frågor som inte är mogna för officiella ställningstaganden. Vi arbetar för ett självständigt, fritt och demokratiskt Sverige. Vi menar att den regelbaserade världsordningen och internationella samarbeten bidrar till en säkrare värld.

Författaren är brigadgeneral och akademiens ständige sekreterare.

Ledamoten Sven-Christer Nilsson mottar sin belöning från stadsministern. Foto: Charlotte Brunzell.